

Ees on lühikesed päevad ja pikad ööd

Detsembrikuu ööd on aasta pikimad. See tähendab, et päevad on omakorda kõige lühemad. Aasta kõige lühem päev on 21. detsember. Sel päeval kell 11.20 on talve alguse moment. Siis jõuab Päike taevaekvaatorist kõige kaugemale lõuna poole. Aasta viimasel kümnel päeval hakkab päev uuesti, esialgu väga aeglaselt, pikinema.

Alar Puss
astronoom

Päeva pikkuse all mõistame muidugi Päikese silmapiirist kõrgemal paiknemise aja kestust. Kuressaares on 21. detsembril päeva pikkus 6 tundi ja 23 minutit.

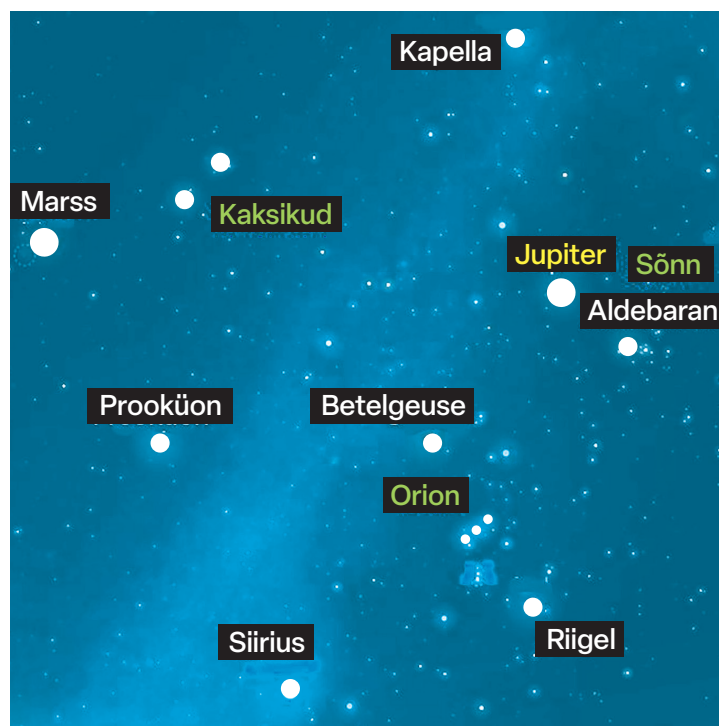
Kuid vastukaaluks päevade lühidusele detsembrikuu öödel pikkust jagub. Kui ilm lubab, siis on kasvõi kogemata vahel aega heita ka pilk tähisele öötaevale. Keskendume sellega seoses talvise pööripäevaga algavale jõulupühade ja nääripühade kümnepäevakule.

Jõulupühade Kuu on "vana"

Kõigepealt Kuu. Detsembri teises pooles näeme hommi-kuti taevas "vana kuud", mille faas iga järgneval hommi-kul üha väiksemaks on muutunud. Aasta kolmel viimasel ööl Kuud näha ei ole, kuna 31. detsembril on noorkuu ehk kuuloomine.

Päikesesüsteemi planeetidest on paljale silmale nähtavad Merkuur, Veenus, Marss, Jupiter ja Saturn. Kaugemaid planeete ei näe me kunagi, kui ei kasuta just teleskoopi.

Ka palja silmaga me lähemaid planeete tähtedest ei erista, kuid õnneks tuleb sagedasti appi planeetide küllalt suur heledus. Mõistagi ei garanteeri miski, et mingil kindlal vaatlushetkel ükski planeet nä-

tav on, sest taevakehad tõusevad ja loojuvad igaüks erineval ajal. Viimati võis viite planeeti öötaevas korraga näha 2002. aasta mais. Sagedamini juhtub seda, et viis planeeti on näha mitte küll kõik korraga, kuid ühe öö vältel siiski. Nii ka tänavu detsembri teises pooles.

Kõige heledama "tähe" paistab öhtutaevas Ehatähe planeet Veenus. Planeedi ootamatu märkamise lõuna-edelataevas kaks-kolm tundi pärast Päikese loojumist võib esimese hooga suisa ära ehmata, nii heledasti paistab see. Veenus saab tuhma "tähepunktina" nähtavaks juba pärast päikeseloojangut ning muutub kiiresti üha heledamaks. Asudes Kaljukitse tähtkujus, loojub Veenus enam kui neli tundi pärast Päikese loojumist.

Jupiter ja teised "jõulutähed"

Teine märkimisväärselt hele "täht" detsembris on planeet Jupiter. Jupiter paistab kogu pika detsembriöö ning pais-

tab kesköö paiku uhke Jõulutähe (ehk siis Jõuluplaneetina) kõrgel lõunataevas. Jupiter on öhtul tõusmas madalalt kirdesuunalt ning hommikuks vajub loodesuunda.

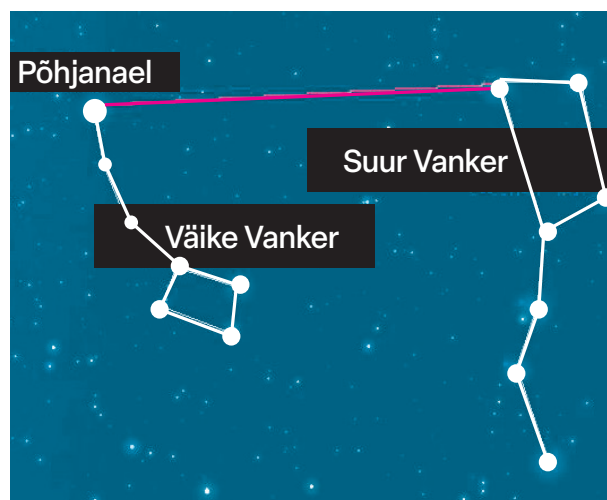
Jupiterist kõrgemal on lõunakaares öötundidel säravas Kapella. Sedapuhku siis päris-täht on eesti rahvamütoloogias ammusest ajast tuntud Jõulutähe.

Heleduselt kolmas, mida detsembrikuu keskööd ümbritsevatel tundidel näeme, on ka tegelikult täht, mitte planeet. Selle tähe nimi on Siirius. Täht on näha suhteliselt madalas lõunakaares.

Lõunataevas detsembriöö

Ka heleduselt neljas "täht", tegelikult punakasoranž planeet Marss asub eelmiste kannul. Öö edenedes tõuseb Marss kõrgele lõunakaarde, jäädes veelgi heledamast Jupiterist märksa vasakule.

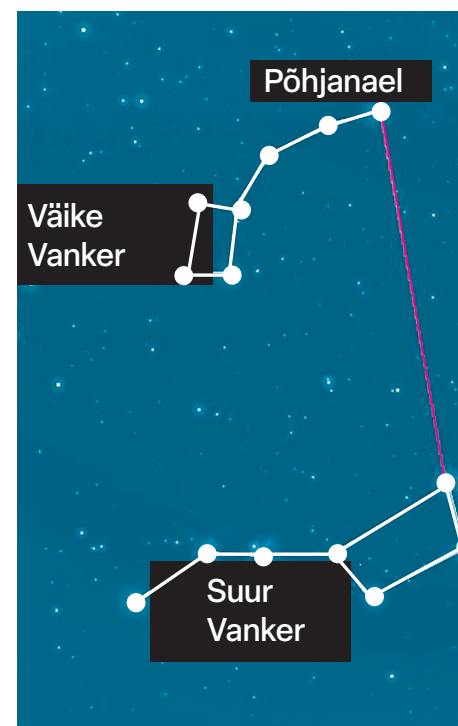
Mõni heledam päris-täht on samuti Marsiga sarnase tooniga, punakas. Näiteks võib

Planeedid ja tähed detsembrikuu südaöö ümbruses lõunataevas.

Detsembrikuu südaöö paiku on Suur Vanker, "rattad ees", kerkinud Väike Vankri kõrvale.

Põhjataevas detsembrikuu öhtul. Suur Vanker asub Väikesest Vankrist madalamal.

tuua Jupiteri ligiduses, veidi allpool ja paremal asuva tähe Aldebaran. Ära märkida võiks veel ühe punaka tähe, Orioni tähtkuju ühe öla Betelgeuse. Ka teine Orioni ölg on märgistatud, siiski veidi tuhmima tähega.

Orioni jalgu märgivad samuti kaks heledat tähte. Heledaim neist, Riigel, tähistab Orioni parempoolset jalga. Kuid Orioni tähtkuju huvitavaim osa jääb Betelgeuse ja Riigeli vahele. See on nn Orioni vöö, kus kolm peaaegu võrdses heleduses tähte moodustavad sirge rea.

Kokku moodustub kõigist mainitud tähtedest Orion, üks ilusamaid tähtkujusid tähistavaas.

Orionist ida pool ehk vasakul asub veel üks hele täht, mis tasuks ehk ära märkida. Selle nimi on Prooküon.

Aga tuleme veel planeetide juurde tagasi. Saturn on vaadeldav öhtupoolse öö madalas lõuna-edelataevas, asudes Veenusega võrreldes märksa vasemal.

Hommikus koidutaevas

paistab madalal kagusuunal Merkuur, tõustes kaks tundi enne Päikest. Merkuur näitab end muuseas üldse harva. Üks väheusutav legend väidab, et isegi üks kaasaegse astronoomilise maailmapildi rajajatest, poolakas Mikolaj Kopernik polevat kordagi Merkuuri näinud.

Saimegi viis planeeti öö jooksul kokku!

Kuid kus on taevased vankrid?

Suur Vanker ja Väike Vanker ei looju Eesti laiuskraadil kunagi, kuid pöörlevad ümber Põhjanaela nagu teisedki tähed. Suur Vanker asub detsembriöö alguses, öhtuti, madalas põhjakaares. Aisatähed on vasakul, rattaid tähistavad tähed paremal.

Kesköö paiku on aga Suur Vanker kerkinud kirdetaevas kentsakasse asendisse: rattad ülevalpool, aisatähed allpool. Vastu hommikut ei pruugi Suurt Vankrit üles leidagi, kuna tähtkuju on otse pea kohal ehk seniidis.

Suure Vankri tagumised "rattad", need aisatähedest kõige kaugemal asuvad, viitavad alati Põhjanaelale, mis on omakorda Väikesest Vankri otsmine aisatäht.

Põhjanael seisab ainsa tähe pidevalt taevafääril praktiliselt paigal, sest paikneb juhtumisi otse põhjapooluse kohal.

Kui keegi peaks kunagi põhjapoolusele sattuma, siis seal paistab Põhjanael alati otse pea kohal. See on punkt tähistavaas, mis ei võta osa tähistava ööpäevasest pöörlemisest.

Huvitav oleks ehk märkida ka Kassiopeia tähtkuju. Seegi on Vankrite kombel loojumatu tähtkuju ja paikneb Suure Vankriga võrreldes teisel pool Põhjanaela ning Põhjanaelast ka umbes sama kaugel.

Siksakilise kujuga Kassiopeia tähtkuju meenutab teatud määral W-tähte. Kassiopeia asub öhtuti kõrgele pea kohal, kesköö paiku madalamal loodekaares ning on hommikuks jõudnud veel madalamale, põhjataevasse.

PERE

Registreeritud peresündmused
Saare maakonnas 27.11 – 4.12

SÜNNID

- Lennard Liisma (23.11) Kuressaare linn
- Rasmus Õue (29.11) Kuressaare linn
- Braiden Miil (30.11) Mui küla

SURMAD

- Lia Rand (92) Paevere küla
- Vello Adamson (76) Vanakubja küla
- Galina Kotova (76) Pajumõisa küla
- Ain Meister (65) Maleva küla
- Andi Humal (85) Leisi alevik
- Toivo Nõgu (78) Mustjala küla
- Margo Oeselt (52) Pähkla küla

TÖÖ 18 vaba töökohta Saare maakonnas 6. detsembri seisuga

- Eesti keele õpetaja – Kuressaare Hariduse Kool
- Elektrik – Baltic Workboats AS
- Farmitööline – OÜ Audla
- Keemiaõpetaja – Kuressaare Hariduse Kool
- Keemitaja – BSA Paip Fit OÜ
- Klienditeenindaja – Tisler Designs OÜ
- Kultuurikorraldaja – Saaremaa Kultuur
- Kultuurinõunik – Saaremaa Vallavalitsus
- Laeva torude paigaldaja – BSA Paip Fit OÜ
- Letimeister – Selver AS

- Loodusõpetuse õpetaja – Kuressaare Hariduse Kool
- Lukksepp-mehaanik – Baltic Workboats AS
- Matemaatikaõpetaja – Kuressaare Hariduse Kool
- Peakokk – OÜ Saare Partner
- Puhastusteenindaja – Selver AS
- Puhastusteenindaja – OÜ Kinnisvarateenindus
- Toateenija – OÜ Arensburg
- Turismispetsialist – Muhu Vallavalitsus

Allikas: Töötukassa

Saarte Koostöökoogu kuulutab välja LEADERi projektitaotluste vastuvõtu!

3.-13. veebruar 2025 toimub miniprojektide vastuvõtmine meetmesse 5 (sotsiaalmeede)

Toetatakse tegevusi vanemaalist (55+) ja erivajadustega inimeste (vanuses 16+) sotsiaalseks kaasamiseks ning omastehooldajate toetamiseks ja väärtustamiseks. Meetme rakendamise eesmärk on luua kogukonna- ja võrgustikupõhiseid lahendusi tagamaks meetme sihtrühmadele kogukonna märkamise ja tugi aitamaks neil jääda aktiivseteks kogukonna ja ühiskonna liikmeteks.

Miniprojekti esitajaks võivad olla:

- kolmanda sektori organisatsioonid (MTÜ, SA);
- kohalikud omavalitsused;
- kohalik LEADER-tegevusrühm Saarte Koostöökoogu (üldkoosoleku otsuse alusel).

Ühe miniprojekti maksumus: 1500–6029 eurot, toetuse määr kuni 100%

Taotlusvooru eelarve: 60 290 eurot.

Miniprojekte hindab hindamiskomisjon ning moodustab taotlustest paremusjärjestuse, mis on miniprojekti tegevuste heakskiitmise aluseks eelarve ulatuses.

Täpsem info meetmest Saarte Koostöökoogu kodulehel: <https://skk.ee/sotsiaalmeede-1>, nõustamiseks võta ühendust info@skk.ee või tel 513 8767 (Terje), 5393 3252 (Hanna).

Meetme infopäev toimub 18. detsembril kl 15-17 Saaremaa Puuetega Inimeste Kojas, Pikk 39, Kuressaares.